

Corneliu Coposu - comemorare la Paris, cimitirul Montmartre

Joi 29 mai 2014 - ziua eroilor

Alexandru Herlea - Cuvant

Stimati participanti,

Cu ocazia comemorarii eroilor romani ai luptei pentru libertate si democratie, pe care « La Maison Roumaine » o organizeaza in fiecare an de Inaltare - ziua eroilor, comemoram astazi si implinirea a 100 de ani de la nasterea marelui Roman si European, martir al neamului romanesc Corneliu Coposu. El a fost de altfel cel care a inaugurat duminica 25 februarie 1990 acest Monument al victimelor comunismului, construit in cimitirul Montmartre – Paris, in fata caruia ne gasim. Monument ridicat la initiativa luptatorilor anticomunisti, Cicerone Ionitoiu si Remus Radina.

Corneliu Coposu s-a nascut la 20 mai 1914 la Bobota, in Salaj, intr-o veche familie transilvana, de preoti greco-catolici si intelectuali, angajata, ca atatea altele (cu unele dintre ele se inrudea, mai de aproape sau mai de departe, sa amintesc numai de Vaida, Maniu, Barnutiu), in lupta pentru emancipare nationala. Tatal sau, protopopul Valentin Coposu, a participat la Marea Adunare Nationala de la Alba Iulia din 1918 unde s-a votat unirea Transilvaniei cu Tara.

Traditia familiala si educatia primita si-au lasat puternic amprenta asupra profilului moral si comportamental, asupra scarii de valori a lui Corneliu Coposu, facand din el un autentic reprezentant al unei elite romanesti de cultura central europeana care a jucat un rol important in istoria nationala.

El a urmat liceul la Blaj si studiile universitare la Cluj unde a absolvit Facultatea de Drept si unde a fost presedinte al Uniunii Studentilor Democrati. A militat din frageda tinerete in randurile partidului National Taranesc, intai la Cluj si Salaj si dupa cedarea Ardealului de nord (1940) la Bucuresti, unde se va stabili. Intre 1937 si 1946 a fost secretar personal al lui Iuliu Maniu si din vara 1946 si pana la arestarea sa in vara anului urmator, secretar al Delegatiei Permanente, forul conducator al PNT. Din toamna anului 1944 a fost si secretar general-adjunct al PNT, secretar general fiind Nicolae Penescu. La Bucuresti l-a insotit pe Iuliu Maniu la majoritatea negocierilor politice si i s-a incredintat cifrul secret al corespondentei diplomatice prin care opozitia negocia iesirea din Axa. In toata aceasta perioada, atat la Cluj cat si la Bucuresti, a desfasurat o intensa activitate jurnalistica si a scris cateva studii cu caracter istoric.

In iulie 1947 Corneliu Coposu a fost arestat impreuna cu intreaga conducere PNT. Timp de 8 ani a fost detinut fara a fi judecat (« detinut administrativ »), dupa care, in 1955 i se insceneaza un proces “pentru crima intensa contra clasei muncitoare” si este condamnat la 15 de ani de temnita grea. El a cunoscut tot iadul puscariilor comuniste, unde a pierit o parte

insemnata a elitei romanesti : Malmaison, Vacaresti, Uranus, Jilava, Aiud, Gherla, Craiova, Canalul Dunarea – Marea Neagra (Poarta Alba si Capul Midia), Sighet, etc. Dupa proces a fost incarcerat in sinistrul penitenciar, cu regim sever de izolare, Ramnicul Sarat. In aceasta puscarie si-au sfarsit zilele peste 80% din detinuti. Aici, in 1960, a murit Constantin Hagea inculpat cu Cornelui Coposu in procesul din 1955, aici a fost asasinat in 1963 Ion Mihalache. La expirarea pedepsei, in 1962 a fost trimis pentru inca 2 ani in domiciliu obligatoriu in Baragan, la Rubla. In total Corneliu Coposu a petrecut 17 ani in puscarile comuniste.

Dupa iesirea din inchisoare si domiciliu obligatoriu si pana la caderea comunismului, in decembrie 1989, a fost urmarit si anchetat fara intrerupere de catre Securitate. Cu o determinare si o darzenie de exceptie el nu s-a incovoiat in toate aceste lungi decenii si a ramas credincios valorilor de libertate, democratie, solidaritate. A refuzat cu demnitate orice forma de colaborare fiind ferm convins ca mai devreme sau mai tarziu comunismul, ca orice dictatura, se va prabusi.

Cand aceasta s-a petrecut, in decembrie 1989, Corneliu Coposu avea 75 de ani. Dotat nu numai cu calitati morale, dar si intelectuale si fizice deosebite, la aceasta varsta inaintata, s-a avatat in lupta politica cu o putere si o daruire tinereasca. A reinfiintat PNT-ul sub numele de PNTCD la inceputul lui ianuarie 1990 si avand o carisma, un simt politic si o putere de munca de exceptie s-a impus in mod natural ca lider al opozitiei democratice.

In mai putin de 6 ani cat au trecut din ianuarie '90 pana in noiembrie '95, cand a decedat, Corneliu Coposu a jucat un rol eminent in istoria Romaniei. Servirea Tarii si a poporului roman a fost principalul scop al existentei sale. A facut-o sub diferite forme in cursul intregii sale vietii : ca tanara speranta a politicii romanesti pana la arestarea din '47, ca detinut politic in cei peste 17 ani de temnita grea, ca fost detinut politic, supravegheat cu strictete de Securitate, in cei 25 de ani scursi de la eliberarea sa din inchisoare si pana la caderea comunismului. Devenit persoana publica, a fost descoperit cu uimire si neincredere de o Romania care uitase ca astfel de personalitati exista.

Corneliu Coposu a fost in ultima perioada a vietii sale un adevarat om de stat, chiar daca nu a avut functiile si titlurile pe care un astfel de calificativ le presupune. Cu o extraordinara capacitate de a trece peste toata suferinta traita, a actionat tinand cont numai de interesul superior al Tarii, de promovarea marilor valori de libertate, democratie, solidaritate in care credea si de realitatile existente, asa cum le percepea si le evalua el.

Proiectul sau pentru Romania, un proiect vizionar, a devenit astazi in parte o realitate ; Tara este membra a Uniunii Europene si a Organizatiei Atlanticului de Nord. Ea este insa in continuare cufundata in mocirla morala a unei vietii politice si economice dominata de cei care au ramas la putere dupa evenimentele din decembrie '89.

Se poate pune o intrebare : putea Cornelui Coposu sa actioneze altfel pe plan intern definind diferit relatiile cu reprezentantii fostelor structuri si nedeschizand larg, tuturor, usile partidului? Greu de raspuns la aceasta intrebare, care va continua sa se puna, intrucat cele

doua mari axe ale proiectului Coposu pentru Romania au dus la doua rezultate diferite : un mare succes pe plan extern, un esec pe cel intern. Vasta dezbatere asupra careia, evident, nu ne oprim astazi.

Singurul lucru pe care il adaug este ca Presedintele PNTCD era perfect constient de starea in care se gasea poporul roman dupa 40 de ani de spalare de creier si era bine informat de felul in care occidentul intelegea sa gestioneze situatia creata de caderea comunismului. Stia ca ex-comunistii si fostele structuri sunt considerati interlocutori valabili de catre occident si ca acesta nu este favorabil unui Nürenberg al comunismului. Lui Corneliu Coposu ii era probabil teama ca o tensionare prea accentuata a situatiei interne din Tara ar constitui un handicap important in orientarea spre vest a Romaniei, ori iesirea acesteia din zona de influenta sovietica constituia pentru el prioritatea incontestabila a politicii romanesti.

Am avut privilegiul si sansa de a-l cunoaste indeaproape pe Corneliu Coposu care m-a onorat cu increderea pe care mi-a acordat-o. L-am intalnit pentru intaia oara in 15 ianuarie 1990 cand am venit in Tara ; il cunosteam deja destul de bine din diversele istorisiri ale tatalui meu, ale lui Nicolae Penescu, Ion Jovin, Cicerone Ionitoiu si ale altor taranisti. Vorbisem deasemenea cu el de mai multe ori la telefon. Carisma si autoritatea lui erau evidente, el era PNTCD-ul si el va deveni in curand Opozitia. Eleganta si echilibrul tinutei si gesturilor, cat si tonalitatea vocii impresionau. Era reprezentantul unei lumi pe cale de disparitie, o lume pe care o cunosteam bine. Mi-a spus ulterior ca datorita tatalui meu a putut sa vorbeasca pentru prima data in public la sfarsitul anilor '70 in cadrul Asociatiei de Istorie a Dreptului si Institutiilor pe care tatal meu o crease la Bucuresti, dupa pensionare, in 1976, si care regrupa un mare numar de fosti detinuti politici.

Nu este locul sa ma opresc asupra diferitelor imprejurari in care am avut prilejul sa-l cunosc si sa-l apreciez pe Corneliu Coposu - si au fost numeroase. Amintesc cu titlu de exemplu doua:

Prima este manifestatia de protest impotriva transformarii FSN in partid politic din 28 ianuarie si urmarile ei din 29 ianuarie. Am participat la reuniunea conducerii PNTCD, de dinaintea inceperii manifestatiei (la care erau prezenti si liberalii Radu Campeanu si Ioana Bratianu, precum si social-democratul Sergiu Cunescu), si imi aduc aminte de determinarea, tactul si responsabilitatea de care a dat dovada Corneliu Coposu. In dimineata urmatoare, stiind ca urma sa plec la Paris, m-a sunat la telefon rugandu-ma sa trec imediat pe la sediul partidului din piata Rosetti, acesta fiind asediat. Am ajuns, reusind sa intru pe geam de pe o strada laturalnica si dupa o conversatie in care a analizat situatia creata si mi-a spus ca trebuie ca aceasta sa fie facuta cunoscuta in occident cat mai exact si mai rapid, am parasit sediul. In seara aceleasi zile, ajuns la Paris, am relatat la radio Europa Libera cele intamplate in 28 si 29 ianuarie.

Al doilea exemplu se refera la prima vizita in strainatate pe care Corneliu Coposu a facut-o la Paris in 24 – 28 februarie 1990; vizita organizata de asociatia ADER (Action pour la

Démocratie en Roumanie), al carei presedinte eram si care de facto era filiala PNTCD in Franta. La Paris a fost primit de personalitati de prim plan : Jacques Chirac, presedintele partidului RPR si primar al Parisului ; Alain Poher, presedintele Senatului, membru al partidului CDS (crestin-democrat) ; Daniel Hoeffel si Charles Pasqua, presedintii grupurilor parlamentare de centru-dreapta din Senat ; Pierre Méhaignerie, presedintele partidului CDS ; François Leotard, presedinte al Partidului Republican si Bernard Pons din RPR, toti trei presedinti ai grupurilor parlamentare de centru-dreapta din Camera Deputatilor. S-a intalnit cu numerosi alti deputati, senatori, oameni politici si jurnalisti precum Jean Marie Daillet (veche cunostinta a lui Corneliu Coposu, cel care, ca vice-presedinte al Internationalei Crestin Democrate – IDC, a jucat un rol important in afilierea PNT la IDC in 1987) si Bernard Debré, alt mare sustinator al PNTCD-ului - cei doi organizand pentru Corneliu Coposu o conferinta de presa la Adunarea Nationala. A fost invitat de asemenea la mai multe televiziuni si posturi de radio. In aceasta vizita Corneliu Coposu a aparut ca un om de stat, adevarat reprezentant al unei adevarate Romanii.

Imi aduc aminte cu emotie de intalnirile si discutiile avute cu el in locuinta sa din strada Mamulari si in special de o lunga seara – noapte de povesti « la gura sobei » in locuinta in care se refugiase, in iunie 1990, dupa vandalizarea locuintei din Mamulari de catre mineri. Era convins ca cea ce conteaza sunt principiile si valorile, ca adevarata politica presupune servirea cetatii si asta inseamna acceptarea tuturor sacrificiilor. Considera si el, ca si Iuliu Maniu, ca in viata politica moralitatea trebuie sa prevaleze in fata inteligentei ; este de preferat un politician onest unui politician abil dar lipsit de scrupule. De aici si relatiile sale dificile cu numerosi intelectuali romani, care intr-un fel sau altul aduceau apa la moara « Grupului de Dialog Social » peste care se intindea umbra sinistrului Sergiu Brucan.

Corneliu Coposu era pentru revenirea la o democratie clasica si se impotriva tuturor solutiilor originale preconizate de fosta nomenclatura si Securitate ; considera de asemenea ca neavenite si pernicioase afirmatiile unor intelectuali de buna credinta, dar naivi, precum: « noi nu vrem partide », « noi nu vrem puterea ». Era impotriva oricaror manifestari violente, s-a opus cu fermitate unor incercari (Ion Puiu) de orientare in acest sens a actiunilor PNTCD in timpul manifestatiilor din Piata Universitatii din primavara anului 1990. Considera ca revenirea la normalitate necesita timp si ca promovarea ei trebuie facuta cu inteligenta, tinand cont de starea in care se afla poporul roman, de capacitatea de manipulare a detinatorilor puterii si de realitatiile internationale. De aceea nu s-a retras din alegeri in 1990, de aceea a creat Conventia Democratica in 1992 si l-a promovat pe Emil Constantinescu candidat la presedintie.

Corneliu Coposu a fost o personalitate care pana in ultimul moment al vietii sale nu s-a lasat coplezit de destin. Era la Paris, la congresul Exilului Romanesc, in mai 1994, cand s-a manifestat in mod acut boala de care incepuse sa sufere. Cu cata demnitate si seninatate s-a comportat ! Boala il va rapune intr-un moment in care tara avea atat de imperios nevoie de el.

Cu putine zile inaintea decesului ii fusese decernata de catre Franta « Legiunea de onoare » in grad de ofiter ca recunoastere a meritelor sale de promotor al valorilor de libertate, democratie, justitie, solidaritate, pentru care a inteles sa se sacrifice. Acestea sunt marile valori crestine-democrate pe care Europa a afirmat de la inceput ca trebuie sa-si construiasca unitatea. De aceea crestine-democratii francezi (Alain Poher, presedintele Senatului, Alain Lamassoure, ministrul afacerilor europene si inimoasa Monique Badenes, directoarea de cabinet a presedintelui Poher si ulterior deputata europeana) au fost cei care au lansat procedura si au insistat pentru decernarea legiunii de onoare lui Corneliu Coposu.

Cu aceasta inchei, inclinandu-ma in fata memoriei lui Corneliu Coposu - acest mare Roman, reper moral si intruchipare a suferintelor poporului roman sub comunism. Neclintit in fata adversitatii, departe de orice forma de resentiment sau consideratii afective, a ramas in toate circumstantele fidel crezului sau de servire a Romaniei si a poporului roman in respectul marilor principii si valori europene. Interesul national a fost prioritatea vietii sale.